

ΤΟΙΣ ΕΝΤΕΥΞΟΜΕΝΟΙΣ

Ένα τέτοιο βιβλίο, κανονικά, δεν τελειώνει ποτέ.

Σινεμά κλείνουν / ανοίγουν / καίγονται / ανακαινίζονται / μετονομάζονται / παίζουν ταινίες / κατεδαφίζονται / αλλάζουν χρήσεις / φιλοξενούν εκδηλώσεις / καταρρέουν. Ακόμα και για τα παλιά σινεμά, τα ανύπαρκτα σήμερα, οι συμπληρώσεις και οι διορθώσεις μπορούν να μη σταματάνε ποτέ.

Επειδή όμως κάποτε τελειώνει η ανθρώπινη ζωή, αποφάσισα, αυθαίρετα, να το τελειώσω εγώ το Σεπτέμβρη του 2013. Το έγραψα σα Λεξικό και όχι σα Χρονολόγιο ή Οδηγό κατά περιοχή, ώστε να θυμίζει τις οικείες στήλες των εντύπων.

Η έρευνα και το γράψιμό του μου πήραν σχεδόν δέκα χρόνια, χωρίς να πάρω μία από πουθενά, ούτε από ιδιωτικό (θα 'θελα, αλλά είναι ελαφρώς δύσκολο, αφού ούτε ζήτησα, ούτε με ξέρει κανείς), ούτε από δημόσιο (θ' αρνιόμουν ετσι κι αλλιώς διαρρήδη) πρόσωπο, ούτε φυσικό, ούτε νομικό. «Εργάζομαι μόνος μου, χωρίς βοηθούς. Οι μεταγενέστεροι θα συμπληρώσουν το έργο μου, με περισσότερες δυνατότητες και ευκολίες», που 'γραφε κι ο Γιώργος Βαλέτας.¹ Το βιβλίο δεν υπακούει άρα σε καμιά άλλη σκοπιμότητα, παρά στο στραβό μου το κεφάλι, κι αυτό ακριβώς το κεφάλι είναι που με ώθησε να ψάξω στα σημεία όπου τέμνονται η λόξα για την πόλη με τη λόξα για τον κινηματογράφο. Η αλλιώς: υπό μία έννοια «Το ψωμί της εξορίας με τρέφει. Κουρούνες χτυπούν τα τζάμια της κάμαρας μου», αν καταλαβαίνετε τι εννοώ (Κώστας Καρυωτάκης).

Το 2012, έχοντας τελειώσει σχεδόν την έρευνα και γνωρίζοντας πόσο ακριβή θα ήταν η έκδοση αυτού του βιβλίου, απευθύνθηκα σε έναν εκδότη με ενδιαφέρον για το σινεμά, σχετικούς δημόσιους / ημιδημόσιους φορείς και ορισμένα ιδιωτικά ιδρύματα: ζητούσα απλά να βγάλουν το βιβλίο χωρίς κανένα κέρδος για μένα. Απάντησαν μόνο τα ιδιωτικά ιδρύματα, λέγοντάς μου είτε πως υποστηρίζουν μόνο νομικά πρόσωπα, είτε ότι η έρευνα αυτή ήταν έξω από τα ενδιαφέροντά τους. Οι δημόσιοι/ημιδημόσιοι φορείς και ο εκδότης δεν απάντησαν διόλου.

Υ. Γ. Έχω στα χέρια μου κι έναν εικαστικό κινηματογραφικό θησαυρό, σε ηλεκτρονική και, ιδίως, σε φυσική μορφή: μια μεγάλη συλλογή από προγράμματα / εισιτήρια / φωτογραφίες / έγγραφα / αρχεία / χαρτονάκια «ΤΗΝ ΔΕΥΤΕΡΑΝ» / σκίτσα / χειρόγραφα / συνεντεύξεις / διαφημίσεις σ' εφημερίδες κ.λπ. κ.λπ. Δεν ξέρω ακόμα τι θα τα κάνω.

Δημήτρης Φύσσας

Αθήνα, 20.09.2013

¹ Παύλος Νιρβάνας, Απαντα. τ. 1, σελ. κ'

«READ THIS FIRST»

1. Η λογική του βιβλίου είναι αλφαβητική και, καταρχήν, τοπιογραφική. Η βάση των λημμάτων είναι το αστικό οικόπεδο. Καταχωρούνται κινηματογράφοι που περιλαμβάνονται στα όρια του σημερινού Δήμου Αθηναίων. Δεν καταχωρούνται σινεμά που «θεωρούνται» Αθήνα, αλλά ανήκουν αλλού. Π.χ. Ατενέ (Καισαριανή), Ρέα (Βύρωνας). Εξαιρούνται, και καταχωρούνται, όσα βρίσκονται σε άλλο δήμο, αλλά σε δρόμο-σύνορο με το Δήμο Αθηναίων, π.χ. Πολένα, Αίγλη Δάφνης. Περιλαμβάνεται και η Λάουρα, για λόγους που εξηγώ στο οικείο λήμμα.
2. Στο κύριο σώμα καταχωρούνται οι κατά τη γνώμη μου κυρίως κινηματογράφοι και όχι χώροι προβολών, όπως πανεπιστημιακές σχολές ή μορφωτικά ιδρύματα.
3. Η καταχώρηση γίνεται βάσει ονομάτων, με τη σειρά του ελληνικού αλφάβητου, ανεξάρτητα από χρονολογία, κατηγορία προβολής, εποχή λειτουργίας.
4. Οι ξενικές ονομασίες ακολουθούν το ελληνικό φωνητικό, π.χ. Village στο Β.
5. Υπάρχουν λήμματα κύρια και λήμματα παραπεμπτικά. Κάθε σινεμά αποκτά, κατά βάση, ένα κύριο λήμμα.
6. Όταν υπάρχουν μικροδιαφοροποιήσεις στην ονομασία, ως κύριο λήμμα επιλέγεται το επικρατέστερο/διαρκέστερο, ενώ οι άλλες εκδοχές καταχωρούνται σε παραπεμπτικό λήμμα, π.χ. Σινέ Βερντέν δεσ Βερντέν, Αμόρ δεσ Αμόρε Α, Νέο Ροζικλαίρ δεσ Ροζικλαίρ, Odeon Όπερα δεσ Όπερα.
7. Χειμερινά ή χειμερινά/θερινά σινεμά, που οικοδομούνται στο οικόπεδο ενός παλιότερου θερινού, κρατώντας το παλιό όνομα, υπάγονται στο ίδιο λήμμα με το αρχικό, π.χ. Ελληνίς Α, Νιρβάνα, Σινέ Παρί.
8. Σινεμά που βρίσκονται στο ίδιο κτίριο, ανεξάρτητα από τον αριθμό των αιθουσών, καταχωρούνται σε ενιαίο λήμμα, π.χ. Άντζελα, Village, Ρεξ, Μπροντγουαίη.
9. Χειμερινά/θερινά σινεμά, με κοινό όνομα και/ή ιδιοκτησία, εφόσον βρίσκονται σε διαφορετικά κτίρια, αποκτούν ξεχωριστά λήμματα, π.χ. Πρωτεύς Α, Β, Πανελλήνιον Β, Γ.
10. Στα συνώνυμα σινεμά, η διαφοροποίηση σημαίνεται με ελληνική αρίθμηση, κατά τη χρονολογική σειρά εμφάνισης, π.χ. Ορφεύς Α, Ορφεύς Β, Ορφεύς Γ.
11. Όταν κάποιο σινεμά αλλάζει όνομα, παραμένοντας στον ίδιο χώρο, αποκτά νέο κύριο λήμμα, π.χ. Φλώρα → Playboy → Αλφαβίλ: τρία κύρια λήμματα.
12. Οι διαφορετικές φάσεις ενός σινεμά στον ίδιο χώρο και με το ίδιο όνομα, άσχετα τι ήταν ενδιάμεσα (θέατρο, ετερόνυμο σινεμά, κάτι άλλο, τίποτα), καταγράφονται σε ενιαίο λήμμα, π.χ. οι δύο φάσεις του Κοτοπούλη ή της Αφροδίτης.
13. Κινηματογράφος που μετακινείται, διατηρώντας την ίδια ονομασία, αποκτά νέο κύριο λήμμα, με διαφοροποιημένη ελληνική αρίθμηση, π.χ. Αττικόν Α, Αττικόν Β.
14. Όταν η ονομασία περιλαμβάνει ανθρωπωνύμιο του ιδιοκτήτη ή τοπωνύμιο, τότε καταγράφεται με τον συνηθέστερο τρόπο αναφοράς στις εφημερίδες, π.χ. Καφενείον της Ανατολής, Κινηματογράφος Αμπελοκήπων, Πετσάλη κ.λπ. Υπάρχει όμως και παραπεμπτικό λήμμα: Αμπελοκήπων κινηματογράφος - δεσ Κινηματογράφος Αμπελοκήπων, Ανατολής (της) καφενείον - δεσ καφενείον της Ανατολής, κινηματογράφος Πετσάλη δεσ Πετσάλη.
15. Σε κάθε κύριο λήμμα περιλαμβάνονται, ιδανικά, τα εξής: ονομασία / διεύθυνση/ τηλέφωνο / σχόλια για το όνομα / διάταξη / σχόλια για το χώρο / ιδιοκτήτης/ εποχή του χρόνου που λειτουργεί / χρονολόγηση λειτουργίας / ερευνητικά ή άλλα περιστατικά / προσωπικές, λογοτεχνικές, κινηματογραφικές ή άλλες αναφορές / σημερινή κατάσταση του χώρου / διαφημίσεις / διάφορα / ενδεικτικές ταινίες σε ετήσια (και όχι κατ' ανάγκην σε μηνιαία) σειρά.
16. Ελλείψεις, διαφωνίες πηγών, αβεβαιότητες και υποθέσεις δηλώνονται.
17. Οι ταινίες (και γενικότερα το πρόγραμμα) εμφανίζονται όπως ακριβώς στην πηγή απ' όπου αντιγράφηκαν, με την πιθανή προσθήκη μόνο ελλειπόντων άρθρων.
18. Η επιλογή του πλήθους και των τίτλων των ταινιών διαρκεί ώσπου να σχηματιστεί πλήρης φυσιογνωμία του σινεμά. Καταγράφονται περισσότερες ταινίες α. από τις παλιότερες εποχές, β. ειδικά για όσα δεν υπάρχουν πια, γ. από τα λαϊκά, δ. απ' όσα παίζουν όλο το χρόνο ή έχουν πολλές αίθουσες, ε. όπου αλλού μου αρέσει.

Έξω από τον κινηματογράφο “Ααβόρα” είχε μαζευτεί πολύς κόσμος που ήθελε να δει την ταινία. Μέσα η προβολή συνεχιζόταν κανονικά... Σε λίγο κατέφθασαν άνδρες των ΜΑΤ. Δεν άργησαν να φανούν από την Αλεξάνδρας και οι χριστιανοί, που έκλεισαν την Ιπποκράτους ... και ... άρχισαν να φωνάζουν συνθήματα. Ο κόσμος που περίμενε να παρακολουθήσει την ταινία –αρκετοί από αυτούς είχαν γυρίσει όλους σχεδόν τους κινηματογράφους για να το καταφέρουν- πέρασε αμέσως στην αντεπίθεση... δίνοντας μια φαιδρή νότα στην κατάσταση...: “Χριστέ βοήθα να δούμε την ταινία”, “Έμπρός στο δρόμο που χάραξε ο Πρεβέζης”, “Έξω οι παπάδες από τους σινεμάδες”, “Δεν γεμίζετε ναό”, “Αν δεν δούμε την ταινία δεν θα πάμε εκκλησία”, “666 – Ιούδα είσαι σέξι”, “Δώστε τον κρίνο στο λαό”. Οι χριστιανοί τους απειλούσαν ότι είναι καταραμένοι κι ότι θα αφοριστούν, “Κάθε θεατής είναι σταυρωτής” φώναζαν. “Δεν υποχωρούμε, αν δεν αφοριστούμε”, τους ερχόταν η απάντηση από τους αντιδιαδηλωτές και “Είμαστε καλά παιδιά λα λα λα”. “Εδώ δεν είναι Αλβανία, είναι Ελλάδα – Ορθοδοξία” φώναζαν οι χριστιανοί. “Εδώ θα γίνει Αλβανία”, “Τίποτα τίποτα δεν μας σταματά, το έργο θα το δούμε με τον τσαμπουκά”, φώναζαν οι αντιδιαδηλωτές. Οι χριστιανοί τραγούδησαν τον Ακάθιστο Ύμνο. Οι αντιδιαδηλωτές έψαλαν το Χριστός Ανέστη...και ... φώναζαν “Ηλί ηλί λαμά σαβαχθανί” και “Ιούδα ζεις, εσύ τους οδηγείς”».⁷

Δίπλα στην «Ααβόρα» υπήρχε η «Νοσταλγία», «το μοναδικό στην Ελλάδα και τέταρτο στον κόσμο» -όπως διαφημίζεται με φιλμάκι μέσα στο σινεμά, πριν την προβολή- μαγαζί με αφίσες, φωτογραφίες και άλλα κινηματογραφικά συναφή. Μαγαζί και σινεμά ανήκουν στον κ. Θεόδωρο Ρίγγα, του οποίου τα έργα (δίσκοι, βιβλία) προβάλλονται αρκούντως στο διάδρομο του σινεμά. Μερικά χρόνια πριν (2007) ο κ. Ρίγγας, πρόεδρος της ΠΕΕΘΚ (Πανελλήνια Ένωση Επαγγελματιών Θερινών Κινηματογράφων, Ακαδημίας 95) με δέχτηκε σ’ ένα μικρό πατάρι - γραφείο, όπου ανεβαίνεις με σκαλίτσα και που βρίσκεται αριστερά και πάνω από το μπαρ του σινεμά. Το γραφείο είναι γεμάτο με προσωπικά αναμνηστικά, όπου δεσπόζει ένα δίπλωμα που αναγνωρίζει τη συμμετοχή του στην Εθνική Αντίσταση. Μου λέει: «όταν πήρα την Ααβόρα ήταν ένα απλό συνοικιακό σινεμά, με ταινίες της σειράς. Αν και από τότε οι κινηματογράφοι τέχνης δεν πήγαιναν καλά, έκανα τον κινηματογράφο αυτό καλλιτεχνικό κέντρο. Διακινδύνευσα, αλλά δικαιώθηκα και χαίρομαι».⁸

Η «Ααβόρα» κάνει «ακόμα, όσο ο καιρός δεν καλοκαιριάζει εντελώς, μεταμεσονύκτιες προβολές»⁹ τον Απρίλη του 1987. Προφανώς είναι αυτές οι ίδιες προβολές με ταινίες τρόμου, που ο εκλιπών Βαγγέλης Κοτρώνης συνέχισε εδώ, με μεγάλη επιτυχία, μετά το «Ελυζέ» (δες λέξη).¹⁰ Επίσης έκανε κατά καιρούς και θερινές προβολές. Σινεμά και μαγαζί ανακαινίστηκαν το 2002-3. Εδώ έχω δει το ξεχωριστό κλασικό γιαπωνέζικο φιλμ «Χαρακίρι», τα «Ημερολόγια μοτοσικλέτας», τη «Στρέλλα» κ.λπ.

Σε σύγχρονο ρεπορτάζ της, η Αλεξάνδρα Μανδράκου αναφέρει: «...Πήρε τ’ όνομά του από έναν φοίνικα της Δυτικής Αφρικής, για να είναι η πρώτη κατά σειράν αίθουσα στη λίστα των εφημερίδων εκείνης της εποχής. “Αυτές οι λεπτομέρειες μετρούσαν τότε, γιατί οι κινηματογράφοι ήταν πάρα πολλοί” εξηγεί ο αιθουσάρχης Θεόδωρος Ρίγγας, ο άνθρωπος που, εκτός από την Ααβόρα, έχει συνδέσει το όνομά του με τους θερινούς κινηματογράφους Βοξ, Ριβιέρα, Αθηναία και Παναθήναια [δες και «Άννα», προσθέτω εγώ]. Στο φουαγιέ πολλές φωτογραφίες σταρ του Χόλλυγουντ

⁷ Σωτήρχου

⁸ Θεόδωρος Ρίγγας, συνέντευξη

⁹ Γεωργελάς, Α112, 62

¹⁰ tempelis, στο sign-on-you-crazy-diamond-blogspot.com / tempelis

και αφίσες κλασικών ταινιών, στο βάθος μια μηχανή προβολής του 1928, που κάποτε λειτουργούσε ως ρεζέρβα για το σινεμά. Στο μικρό γραφείο που διατηρεί πάνω από το μπαρ φτάνει κάθε μέρα γύρω στις 8 το απόγευμα και φεύγει στις 11 το βράδυ. Πότε πότε κατεβαίνει στην είσοδο, κάθεται δίπλα στο ταμείο και παρατηρεί τον κόσμο, “πώς μπαίνει, πώς βγαίνει, αν πέρασε καλά, πώς σχολιάζει την ταινία που μόλις είδε”. Μικρές αγωνίες που μένουν ίδιες όσα χρόνια κι αν περάσουν. “Πήρα την Ααβόρα το 1983... και τη μετέτρεψα σε αίθουσα σινεφίλ. Είναι ο κλασικός κινηματογράφος με τον εξώστη, γιατί εμείς είμαστε άνθρωποι του παλιού καλού κινηματογράφου. Παίξαμε τα “Σταφύλια της οργής”, το “Όσα παίρνει ο άνεμος”, το “Καζαμπλάνκα” και φτιάξαμε ένα κοινό δικό μας, που νιώθει μια αγαλλίαση όταν έρχεται εδώ, σ’ ένα χώρο που αγαπά, για να δει παράλληλα και μια καλή ταινία. Μας παίρνουν τηλέφωνο από την Κόρινθο και μας ρωτούν πότε ξεκινάει η προβολή για να έρθουν. Δεν πείραξα τίποτα, έκανα την απαραίτητη ανακαίνιση, γιατί αλλιώς δεν μπορείς να σταθείς, και σεβάστηκα το κοινό. Θέλουμε να έχουμε πάντα μια καλή ταινία, κι ας μην κάνει εισιτήρια... Όσο αντέχουμε. Υπάρχουν φορές που ο κόσμος μάς εκπλήσσει. Επί 29 εβδομάδες, από Νοέμβριο έως Μάιο, παίζαμε το “Σινεμά ο Παράδεισος”. Ο Χρήστος, ο μηχανικός, είχε βάλει στοίχημα ότι θα περάσουμε τις 30. Τελικά δεν το κέρδισε...”¹¹

Ο σημερινός μηχανικός, πάντως, λέγεται Κώστας και είναι εξαιρετικά προσηνής. Όχι μόνο με άφησε να φωτογραφίσω την καμπίνα του (από τις πιο ευρύχωρες και καθαρές που έχω δει ποτέ), αλλά χάρη στη δική του προτροπή κάτσαμε, και είδαμε το «Κελλάι 211», γιατί, μετά τη «Στρέλλα», ετοιμαζόμασταν να φύγουμε (οι ταινίες παίζονταν μ’ ένα εισιτήριο).

Ενδεικτικές ταινίες: «Τα φτερά της Βαλτικής» πολ.εμ. περιπ. (εναρκτήριο έργο), «Η τέχνη του έρωτα» αισθημ. κωμωδ., «Το ρεμάλι» ελλ. ρεαλιστ. Γιαννακάς, «Τιτανομαχία στον Ειρηνικό» (1965), «Του χωρισμού ο πόνος», «Διπλοπεννιές», «Η βουλευτίνα», «Μόντεστου Μπλαϊήζ» (1966), «Ο γαμπρός μου ο προικοθήρας», «Πατέρα κάτσε φρόνιμα» ελλ. κωμ. Κωνσταντάρας, «Εκείνος κι εκείνη», «Πυρετός στην άσφαλτο» (1967), «Αγάπη και αίμα» ελλ. κωμ., «Μια κυρία στα μπουζούκια», «Το κορίτσι του λούνα παρκ», «Η θυρωρίνα», «Αρχισιδηρουργός» έγχρωμ. (1968), «Ο γόης», «Γιατί με πρόδωσες;», «Κάθε κατεργάρης στον πάγκο του» (1969), «Ένας Βέγγος για όλες τις δουλειές» και γενικά Φεστιβάλ ταινιών Βέγγου (1970), «Το φρούριο των αθανάτων», «Ο Παπαφλέσας» (1971), «Ο προδότης της μαφίας», «Μονομαχία στον κόκκινο ήλιο» (1972), «Κάπτουν Απάτσι», «Ατέλειωτη νύχτα» (1973), «Καθάρματα του αίματος» (1974), «Μαρία Ρόζα, καμαριέρα στο ξενοδοχείο των οργίων», «Κολασμένο τρίο» (1975), «Ειδικόν δικαστήριο», «Τρινιτά εναντίον Τρινιτά» (1976), «Σφαγή εν ψυχρώ», «Η γιατρίνα του 7ου Συντάγματος» (1977), «Γιατρίνα κάτω απ’ το σεντόνι», «Η οργή του θεού» (1978), «Γδυθείτε παρακαλώ», «Τα καλύτερά μας χρόνια» (1979), «Ο κανένας θα χτυπήσει ξανά», «Τζαίμς Μποντ, Πράκτωρ 007: Μουνραϊήκερ», «Και ξανά προς τη δόξα τραβά» Η ζωή του τραγουδιστή Γιάννη Φλωρινιώτη (1980), «Κατάσκοπος Νέλλη», «Η δίκη της χούντας», «Ο πεταλούδας» (1981), «1922», «Ο Θανάσης και το καταραμένο φίδι» (1982), «Η γέφυρα της αμαρτίας», «Η ταυτότητα μιας γυναίκας», «Τεες» του Πολάνσκι (1983), «Οι νύχτες της Καμπίρια», «Νύχτες αγωνίας» Χίτσκοκ, «Οι θρύλοι του Καρτέμπορου» (σικ) του Παζολίνι (1984), «Αουτλαντ», «Διχασμένο κορμί», «Ο εξολοθρευτής» (1985), «Μάρτυρας εγκλήματος», «Ποιος σκότωσε τον

¹¹ Μανδράκου, 58

ΑΛΚΥΟΝΙΔΑ

Κινηματογράφος Τέχνης
Πλ. Βικτωρίας- Τηλ. 8815402

Για

1978

Μίκλος Γιάντσο
ΑΣΡΑΦΤΕΡΟΙ ΑΝΕΜΟΙ

Νικήτα Μιχάλκωφ
ΤΑ ΜΗΧΑΝΙΚΑ ΠΙΑΝΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΑ

ΓΕΩΡΓΙΑΝΟΥ ΚΙΝ/ΦΟΥ
7 ταινίες σε πρώτη παρουσίαση

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΑΙΝΙΕΣ
μεγάλου και μικρού μήκους
Από το Φεστιβάλ Θεσ /νίκης

Οτάρ Ιοσελιάνι
ΗΤΑΝ ΕΝΑΣ
ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ ΚΟΤΣΙΦΑΣ

Κόζνιτσεφ - Τράουμπεργκ
ΝΕΑ ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ³¹³

Ο Κουμανταρέας γράφει: «Μια φορά που είχε πάει κινηματογράφο με τους φίλους του στην Αλκυονίδα, πριν από το έργο, στα χουντικά επίκαιρα, που είχαν το θράσος να χρησιμοποιούν για μουσικό σήμα ένα χορό του Σκαλκώτα, βλέποντας τον Παττακό με το μυστρί να εγκαινιάζει κάποιο έργο τούς έπιασαν τέτοια γέλια, χάλασε ο κόσμος μέσα στο σινεμά, μέχρι που είπε μέσα του, τώρα θ' ανοίξει καμιά πόρτα και θα γλιστρήσει μέσα κάποιος μυστικός και θα μας μπαγλαρώσουν όλους».³¹⁴ Και όντως ήταν κοινή συνείδηση ότι θα πρέπει να υπήρχαν ασφαλίτες μέσα στην αίθουσα.

Άλλη μαρτυρία: «“Μεγαλέξαντρος” του Αγγελόπουλου. Είμαι με τη δικιά μου, βαριόμαστε όπως και όλο το σινεμά. Εκείνη τη στιγμή, η κοπέλα κάνει τη σωστή κίνηση: βγάζει δυο πλούσια σάντουιτς με κοτόπουλα, πίκλες και άλλα, και μου προσφέρει το ένα- κι ας απαγορευότανε. Φεύγω σφαιράτος και φέρνω ποτά από το κυλικείο, πράγμα που επίσης απαγορευότανε. Εκφράζουμε προφανώς το δημόσιο αίσθημα, ο κόσμος τσιμπάει, η πόρτα δεν ξανακλείνει, ο κόσμος μπαينوβγαίνει και ψωνίζει φαγώσιμα και ποτά. Έτσι περνάει όλο το έργο. Πρωτοφανές.»³¹⁵

Κι όμως, η «Αλκυονίς» είχε αρχίσει τη ζωή της με μια ελληνική φαρσοκωμωδία της σειράς, έστω κι αν λίγες βδομάδες μετά στράφηκε στα ποιοτικά φιλμ που ταυτίστηκαν μαζί της (ενώ συγχρόνως –και πρόσκαιρα– πέρασε στην Α΄-Β΄ προβολή). Αγνοώ αν οι παρθενικές προβολές οφείλονταν σε κάποια προσπάθεια να παραπλανηθεί η χουντική εξουσία, αν είχε ξεκινήσει υπό άλλη διεύθυνση και σημειώθηκε πρόωμη αλλαγή, ή αν υπήρχε κάποια τρίτη αιτία.

Επί του πιεστηρίου: Μια δυο μέρες πριν κλείσω οριστικά την ύλη του βιβλίου αυτού, βρήκα στην «the book's journal» του Σεπτέμβρη του '13 την αξιοσημείωτη βιβλιοκριτική του Ηλία Κανέλλη «Τσόντα στο λαό». Το ξεκίνημα του κειμένου αναφέρεται σε μια διαφορετική «Αλκυονίδα»:

³¹³ Σύγχρονος Κινηματογράφος '78, τ. 19 Ιούνιος – Σεπτέμβριος 1978, 111

³¹⁴ Κουμανταρέας, Δυο φορές, 529

³¹⁵ Χαρίλαος Φλώρος, συνέντευξη

«Το χειμώνα του 1982 ... μια ομάδα κινηματογραφόφιλων της εποχής με την πομπώδη επωνυμία “Σινεβίωση”... διοργάνωσε μια ριψοκίνδυνη προβολή: ... δύο έργα σεξ (ένα ξένο, ένα ελληνικό) στον κινηματογράφο “Αλκυονίδς”,... Δεν θυμάμαι ποια ήταν η ξένη ταινία, θυμάμαι άριστα όμως την ελληνική: “Σεξ 13 μποφόρ”, σε σκηνοθεσία Χρυσόστομου Λιάμπου, με τον Λυκούργο Καλλέργη σε ρόλο φαροφύλακα σε έρημο νησί να σερβίρει φρέσκο γάλα Έβγα (!) και φρεσκοστυμμένο χυμό πορτοκάλι (!) στην ωραία κόρη του, ώσπου να έρθει στο νησί με το πλεούμενο του ο σταρ της ελληνικής πορνογραφίας, ο Κώστας Γκουσγκούνης.³¹⁶ Θυμάμαι, επίσης, ότι είχαν κληθεί και θα συζητούσαν μεταξύ τους, και με το κοινό, ο καθηγητής Γιώργος Βέλτσος, ο πολύ δημοφιλής εκείνη την περίοδο κριτικός κινηματογράφου Βασίλης Ραφαηλίδης και άλλοι.

Στις συνθήκες προβολής της, η “Σινεβίωση” συγκέντρωνε 50, άντε 100 θεατές. Αλλά εκείνο το βράδυ τα πράγματα ήταν αλλιώς. Την “Αλκυονίδα” κατέκλυσε μεγάλο πλήθος, με μέγα πάθος (κατά την ανδρεοπαπανδρεϊκή ορολογία της εποχής), έκλεισε η οδός Ιουλιανού... Οι διοργανωτές τρόμαξαν, η αίθουσα δεν μπορούσε να χωρέσει 2 με 3.000 θεατές, οι περίοικοι αναστατώθηκαν, ενώ οι προσελθόντες, διακατεχόμενοι από μια διάθεση χαβαλέ, άρχισαν από νωρίς τα συνθήματα. Κάποια στιγμή, κυρίως λόγω του φόβου μη γίνει κανένα ατύχημα, ήρθε και η αστυνομία, με εντολή να μην μπουν στην αίθουσα περισσότεροι απ’ όσους χωράει. Κάτι που δεν το κατάφερε, αφού έγινε εισβολή και, τελικά, ο κόσμος κατέκλυσε το χώρο. Κι η αστυνομία, όταν βεβαιώθηκαν οι εκπρόσωποι της ότι δεν υπάρχει κίνδυνος, έμεινε να επιτηρεί διακριτικά.

Όμως δεν ήταν μια εκδήλωση για χαβαλέ, κι ας ηχούσαν ως παραδοξολογήματα πολλά απ’ όσα υποστήριζε δημοσίως, και στα μαθήματά του στην Πάντειο (θηλυκό, ακόμα), ο Γιώργος Βέλτσος – που μάλιστα απαντήθηκε από το ουρανόμηνες σύνθημα εκείνης της βραδιάς: “Βέλτσο, άσ’ το δομισμό, πιάσε το σοδομισμό”. Κατά τη γνώμη μου, εκείνης της εποχής, που δεν έχει αλλάξει, ήταν μια εκδήλωση που, υπό το πρόσχημα της ακαδημαϊκότητας, απελευθέρωσε την ενοχική σχέση με την οποία, ιδίως τότε, αντιμετωπιζόταν η πορνογραφία: κλεισμένη σε κινηματογράφους γκέτο, αποκλειστικά για άντρες, οι πιο ευυπόληπτοι απ’ τους οποίους κρύβονταν στα διαλείμματα πίσω από την εφημερίδα, ενώ τα ανάλογα περιοδικά πουλιούνταν σε περίπτερα τα οποία επίσης δεν εξασφάλιζαν τη διακριτικότητα... Εκτός από το χαβαλέ, που περισσότερο ήταν ανάγκη εκτόνωσης της ενοχής, μετάθεσής της σε μια ελαφρότητα στο πλαίσιο μιας κοινότητας που «ήρθε από περιέργεια» και «για πλάκα», η εκδήλωση εκείνη της “Σινεβίωσης” επέτρεψε την προσέλευση όχι μόνο αρσενικών, που ήταν το βασικό κοινό της πορνογραφίας σε κάθε της εκδοχή, αλλά και γυναικών».³¹⁷

Επομένως η «Αλκυονίδς» του 1982, όπως άλλωστε και μερικές προβολές στις καταλήψεις του 1979, «νομιμοποίησαν» σε κάποιο βαθμό την πορνογραφία και υπήρξαν πρόδρομοι του «Gagarin 205» (βλέπε λήμμα).

³¹⁶ Περί Γκουσγκούνη, δεξ το λήμμα «Νέγκρο»

³¹⁷ Κανέλλης

κινηματογράφος λαϊκός»:⁴⁴⁹ η απουσία αναφοράς οδών δείχνει ότι, αρχικά, δε θα πρέπει να είχαν ονοματιστεί, μέσα στον προσφυγικό συνοικισμό. Ο μέγας Ιγγλέσης δίνει την ασφαλή διεύθυνση: Κερασούντος 19 και Πόντου 26, τόσο στον καθέναν από τους δύο δρόμους (άρα το ΑΟΔΟ ήτα γωνιακό), όσο και στον κατάλογο των κινηματογράφων⁴⁵⁰ (φυσικά είναι πολύ απίθανο να μάθουμε ποτέ από πού ήταν η είσοδος κ.λπ.). Πάντως η αναφορά της ΜΕΕ και η αναφορά του Ιγγλέση δεν αντιπαρατίθενται. Πήγα επιτόπου (2003), φωτογράφισα τον τόπο, ρώτησα. Πολύ παλιά ιστορία, κανείς δεν ήξερε τίποτα να μου πει.

Ξεκίνησε θερινός, αργότερα όμως (και μάλλον από τα τέλη του 1927) μετατρεπόταν στοιχειωδώς και σε χειμερινό (της κακιάς ώρας) με λαμαρίνες.⁴⁵¹ Βλέπουμε τη βάση και το βαρύ μεταλλικό σκελετό του σε φωτογραφία της εποχής, η λεζάντα της οποίας το τοποθετεί στα Κουπόνια!⁴⁵² Φαίνεται ότι ήταν αξιοσημείωτο τοποσήμο σε μια περιοχή παλιότερα σχεδόν έρημη και, μετά το '23, φτωχική - προσφυγική. Όσον αφορά την ονομασία, που σήμερα φαίνεται κουφή, Α.Ο.Δ.Ο. σημαίνει «Από Όλα Δι' Όλους». Ψάρεψα τα εξής συσχετικά: α) Υπήρχε δημοσιογραφική στήλη με την ονομασία αυτή στην εφημερίδα «Ακρόπολις» του 19ου αιώνα⁴⁵³ β) Η ίδια εφημερίδα διαφημίζει αργότερα και ομώνυμο περιοδικό, προφανώς δικής της έμπνευσης.⁴⁵⁴ Ο Παραδείσης λέει ότι ήταν σατιρικό παράρτημα της εφημερίδας «που έγραφε και σκισάριζε στις αρχές του [20ου] αιώνα ο ευθυμογράφος Σταμάτης Σταματίου, γνωστός ως Σταμ-Σταμ».⁴⁵⁵ γ) Σύμφωνα με τους υποδειγματικούς ερευνητές Θόδωρο Χατζηπανταζή και Λίλα Μαράκα, είναι, αργότερα, ο τίτλος μίας πολύ πετυχημένης επιθεώρησης την οποία είχε γράψει η ίδια Θεώνη Φαρέα και η οποία ανέβηκε το 1914 στο «Έντεν» (δες λέξη), το λαϊκό θεατράκι του πατέρα της στο Θησείο. Το έργο, με ανανεούμενα βεβαίως νούμερα, αλλά με τον ίδιο τίτλο, συνέχισε να παίζεται μέχρι και το 1917, κι όχι μόνο στο πατρικό θέατρο.⁴⁵⁶

Φρονώ ότι η νεαρά κ. Φαρέα έγραψε την επιθεώρησή της και τη βάφτισε με μια δημοσιογραφικής προέλευσης, πλην στάνταρ και αντιληπτή τότε, συντομογραφική έκφραση της εποχής. Η επιθεώρηση έσκισε. Αργότερα η κ. Φαρέα, ωριμότερη, ξεκινώντας δική της επιχείρηση, ονομάτισε και το νεοπαγές κινηματοθέατρό της «ΑΟΔΟ», όνομα οικείο επί τετραετία στον κόσμο και θριαμβευτικό για την ίδια. Τώρα, γιατί στους Αμπελόκηπους; Ίσως γιατί «ήθελε να ωφελήσει την αγρίαν ... συνοικίαν κοινωνικώς και τους κατοίκους να εξυπηρετήσει καλλιτεχνικώς. [!]]. Ωραία αίθουσα... 500 θέσεις... Παίζει και επεισοδιακάς ταινίας του κ. Μαργουλή με μεγάλην επιτυχίαν... Η μηχανή είναι μάρκας “Νίτσε”, η δε προβολή αρίστη... Προς αποφυγήν ενδεχομένης πυρκαϊάς της ταινίας, δύο σανιδάκια τοποθετούνταν άνωθεν του φακού..., η τανία προστατεύεται από την φλόγα του φακού και δεν καίεται. Η ανακάλυψις οφείλεται εις τον μηχανικόν του κινηματογράφου κ. Νικ. Κάτρη»⁴⁵⁷ Εδώ πιάνο έπαιζε ο 13άχρονος Γιάννης Σπάρτακος, μετέπειτα πασίγνωστος συνθέτης («Θα σε πάρω να φύγουμε» κ.λπ.), που έπαιζε και στην κοντινή «Χαραυγή»⁴⁵⁸ (δες

⁴⁴⁹ ΜΕΕ, τ. Β' 266

⁴⁵⁰ Ιγγλέσης 1927-28, 399, 515 και 847

⁴⁵¹ Παραδείσης, 175

⁴⁵² Κινηματογραφικός Αστήρ τ. 16/ 17.04.1927. Κουπόνια λέγονταν τα σημερινά Ιλίσια, και μάλιστα κυρίως τα Πάνω Ιλίσια. Νομίζω ότι η λεζάντα είναι λάθος, εκτός κι αν το τοπωνύμιο έχει τόσο ταξιδέψει- που δεν το νομίζω.

⁴⁵³ Ακρόπολις, φύλλα του Νοέμβρη του 1896

⁴⁵⁴ Ακρόπολις, 31.03.1906

⁴⁵⁵ Παραδείσης, 156

⁴⁵⁶ Χατζηπανταζής - Μαράκα, Α 224-229

⁴⁵⁷ Κινηματογραφικός Αστήρ 16, 17.04.1927.

⁴⁵⁸ Ορφανουδάκης 26 κ.ε.

λέξη). Λειτουργούσε άλλες σεζόν σα σινεμά και άλλες σα θέατρο, το δε 1929 έπαιξε και τα δυο. Πήγαινε καλά, μέχρι δικό του κοσμικό χορό οργάνωσε τις απόκριες του 1928,⁴⁵⁹ ενώ για το καλοκαίρι της ίδιας χρονιάς άλλαξε διεύθυνση και «ετερμάτισε αδόξως τας θερινάς του παραστάσεις. Επόμενον να καταρρεύσει προ της λήξεως της θερινής περιόδου... Εις υπάλληλος του υπουργείου οικονομικών, ο Κ. Φαρέας, και ο διευθύνων το γραφείον της Fox κ. Στεφανίδης, ο οποίος έχει τόσην σχέσιν με τις επιχειρήσεις, όσην και ημείς με την αρβυλοποιίαν». Αυτά είναι τα δηκτικά σχόλια της εποχής για τους νέους διευθυντές του. Συνέχισε με θέατρο ο Θίασος Κόκκα.⁴⁶⁰ Έπαιξε ένα χειμώνα ακόμα κι έσβησε, πιστό στο βουβό κινηματογράφο.

Να και μερικές διαφημίσεις της:

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ – ΚΥΡΙΑΚΗ
25-27 Νοεμβρίου

Κάθε άνδρας
Κάθε γυναίκα
Κάθε κορίτσι

ΠΡΕΠΕΙ
ΟΧΙ ΜΟΝΟΝ ΝΑ ΙΔΗ ΤΟΝ
ΕΚΦΥΛΟΝ
ή ΓΕΝΝΗΘΗΤΩ ΦΩΣ
Με τον τραγωδόν
ΚΟΝΡΑΤ ΦΑΪΤ
Αλλά και να προτρέψη και όλους τους
συγγενείς και φίλους να μεταβούν
ΣΤΟ ΣΙΝΕ Α.Ο.Δ.Ο.
των Αμπελοκήπων⁴⁶¹

26-27 Δεκεμβρίου 1927

Η ΓΟΗΣΣΑ ΠΟΛΑ ΝΕΓΚΡΙ

Στο ύμωφό της έργο

ΠΕΡΑΝ ΤΟΥ ΣΟΥΕΖ

28-29 Δεκεμβρίου 1927

Ο θρίαμβος των θριάμβων του κινηματογράφου

ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΟ ΜΕΤΩΠΟΝ

ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΦΑΝΑΜΕΤ

30-31 Δεκεμβρίου 1927 – 1 Ιανουαρίου 1928

ΜΑΪ Η ΚΛΕΠΤΡΙΑ

Υπέροχον αριστούργημα

ΤΗΣ FOX FILM CORPORATION

ΣΙΝΕΜΑ Α.Ο.Δ.Ο.

(ΚΑΡΤΙΕ ΑΜΠΕΛΟΗΠΩΝ)⁴⁶²

⁴⁵⁹ Κινηματογραφικός Αστήρ 3/19.02.1928

⁴⁶⁰ Κινηματογραφικός Αστήρ 17/05.08.1928.

⁴⁶¹ Κινηματογραφικός Αστήρ 30/20.11.1927

ασυνήθιστες για συνοικιακό κινηματογράφο. Σχηματιζόταν ένα Γ, δηλαδή μετά την είσοδο έστριβες δεξιά για να μπει στην αίθουσα, συνεπώς η διάταξη δεν ήταν τυπική. Υπήρχε και εξώστης.⁵³⁷ Ο ίδιος φίλος μου –ποιος άλλος; – μου υπόδειξε το ντοκιμαντέρ “Αθήνα”, όπου ο σκηνοθέτης Θόδωρος Αγγελόπουλος έχει κινηματογραφήσει, μεταξύ άλλων, τη στιγμή που ο «Άρης» παύει να υφίσταται: βλέπουμε ένα κτίσμα με κεραμίδια, την αποκαθίλωση της κάθετης ταμπέλας με τα πράσινα γράμματα, την εγκαταλειμμένη αίθουσα με τα παλιά κόκκινα καθίσματα, τη μεγάλη οθόνη με τις απαλές βαθμίδες μπρος της.⁵³⁸ Ο ίδιος ο Αγγελόπουλος λέει: «Η ταινία που έμεινε χαραγμένη στη μνήμη μου ... ήταν το “Κολασμένες ψυχές”... θα ήμουν, όταν την είδα, 11 χρονών, σ’ ένα συνοικιακό σινεμά, τον “Άρη” στην Αχαρνών. ... με άλλα πιτσιρικά της γειτονιάς. Επειδή έμπαινε πολύς κόσμος, κατορθώναμε μερικές φορές και μπαίναμε μαζί τους τσάμπα... Χαραχτήκε ιδιαίτερα στη μνήμη μου από την ταινία ... η σκιά του Κάγκνεϊ που τον οδηγούσαν στην ηλεκτρική καρέκλα κι άρχισε να φωνάζει “Δεν θέλω να πεθάνω!”».⁵³⁹

Κάποια φιλμ: «Ματωμένη χορεύτρια» (1928), «Ο κήπος του Αλλάχ», «Ρωσική θύελλα», «Εμπρός στο ικρίωμα», «Μπωζέστ», «Η φλόγα του έρωτος», «Υπό την σκιάν του χαρεμιού», «Γαμήλιος πέπλος», «Κόλασις του έρωτος», «Γιοσιβάρ», «Αστέρω», «Θαλασσοκράτωρ» (1929), «Σκλάβο της ερήμου», «Το ραγισμένο βιολί», «Λουλού», «Χατζή Μουράτ», «Μια νύχτα, μια ευτυχία», «Λα γκραν μερ», «Η νύχτα είναι δική μας» (1930), «Το τραγούδι της Χαϊδελβέργης» (σικ, = Χαϊδελβέργης), «Ρίο Ρίτα», «Ο δρόμος του παραδείσου», «Μελωδία της καρδιάς» (1931), «Ωρκίστηκες να μ’ αγαπάς», «Μια νύχτα μπάλλου», «Φτώχεια και αγάπη», «Νύχτα αγωνίας» (1932), «Τοτό», «Σούζυ Σαξοφών», «Μάτερ ντολορόζα», «Σαγκάη εξπρές», «Φωνή χωρίς πρόσωπο» (1933) «Αν θέλεις», «Το βαλς που δεν ξεχνιέται», «Η αδελφή μου κι εγώ», «Ο άνθρωπος που σκότωσα» (1934), «Ο Βόλγας στις φλόγες», «Το μαρς των ουσάρων», «Λίλιουμ». «Με αγαπά τρελλά», «Άσωτος υιός», «Το τραγούδι του Δουνάβεως», «Αόρατος άνθρωπος» (1935), «Μικρά επαναστάτις», «Μπέλλα Ντόνα», «Η ανάστασις», «Εστεμμένοι είλωτες», «Ο τυχοδιώκτης» (1936), «Υπό δύο σημαίας», «Αντόνιο Ανβέρσο» (1937), «Δώσμου αυτή την νύχτα», «Βασίλισσα Βικτωρία», «Ψυχές στη θάλασσα», «Οργανοπαίκτρια των Παρισίων», «Ο στρατηγός πέθανε την αυγή» (1938), «Τρεις σύντροφοι», «Μαρία Σαπντελαίν», «Από αυγή σε αυγή», «Σενιορίτα», «Πρώτη αγάπη, πρώτο δάκρυ» (1939), «Ρόδον της νύχτας», «Για μια νύχτα τρέλλας», «Για μια νύχτα τρέλλας», «Αιχμάλωτος της Ζέντα», «Το πρώτο ξύπνημα» (1940), «Από αυγή σε αυγή», «Μεγάλη θυσία», «Για σένα αγάπη μου», «Χαλύβδινες καρδιές», «Μαρία Τυδώρ» (1941), «Κουρσάροι των ωκεανών», «Η κόρη της αμαρτίας», «Ο γιός μου ο υπουργός», «Η βασίλισσα της ζούγκλας», «Μπελ αμί», «Δεσποινίς ιατρός», «Αι δύο ορφανά», «Αννελί» (1942), «Φλόγες» + και Επίκαιρα, «Αδικαιολόγητος απουσία», «7 χρόνια γούρι», «Η φωνή της καρδιάς», «Κατά φαντασίαν μαιτρέσσα» (1943), «Οι μελωδίες της Μεγαλουπόλεως», «Νυφοπάζαρο», «Φωτιά κάτω απ’ τη στάχτη», «Ερωτική θύελλα», Αλλαγή προγράμματος (1944), «Το πρώτον της ποίημα», «Ρομπέν των δασών», «Αντόνιο Ανβέρσο», «Ουράνιον τόξον», «Γίγαντες των ουρανών», «Τα πάθη του Χριστού» (Πάσχα), «Σκλάβοι της μοίρας» (1945), «Σκύλα», «Γουόρνερ Φόλλις», «Το γράμμα», «Μπροστά στη λαιμητόμο», «Ιππότης του υποκόσμου», «Δάκρυα τής χθες» (1946), «Ιππότης της νύχτας», «Η τιμή μου», «Ματωμένα χέρια», «Γυναίκα της ταβέρνας» (1947), «Όλα, και τον ουρανό ακόμη»,

⁵³⁷ Τάκης Μπαστέας, συνέντευξη

⁵³⁸ Θόδωρος Αγγελόπουλος, «Αθήνα»

⁵³⁹ Μικελίδης, Αίθουσα

«Εύθυμοι ασιγγανοί», «Σοκολατένιος στρατιώτης», «Νοσταλγίες», «Σοπέν» (1948), «Ο αποστάτης», «Άννα Καρένινα», «Μιχαήλ Στρογκόφ», «Δον Ζουάν», «Αυτοκρατορική επέλασις» (1949), «Μονομαχία χωρίς τιμή», «Μανόν», «Βαγδάτη», «Έγκλημα και πλάνη», «Τρεις σωματοφύλακες», «Φλόγες στον Ειρηνικό» (1950), «Πριν ξυπνήση η πόλις», «Φίλησέ με με πάθος», «Βασιλικοί γάμοι», «Η καρδιά μου σου ανήκει», «Άννα πάρε την καραμπίνα» (1951), «Αγάπησα και πρόδωσα», «Ο Αλαντίν και το λυχνάρι», «Ερωτικές νύχτες», «Τ' αηδόνια κάνουν σερενάτα», «Χάρβεϊ» (1952), «Η νύχτα είναι το βασίλειό μου», «Εμείς οι αμαρτωλοί», «Μετά την αμαρτία» Γκούσταβ Φραίλιχ, «Αυτοκρατορικές βιολέτες», «Η εξομολόγησις» (1953), «Ατέλειωτο ρομάντζο», «Γυναίκα 20 δολλαρίων» Μπέβερλι Μάικελς, «Σειρήνα της Φλορίντας» Έστερ Ουίλιαμς, «Το κορίτσι που τα είχε όλα», «Ο ήσυχος άνθρωπος» (1954), «Τα φώτα της ράμπας» Σαρλώ, «Ένα αστέρι γεννιέται» δράμα, μουσικό, ακατάλληλο Τζ. Μείσον, «Μάρτυ» (1955), «Η κόρη του σεΐχη», «Φλόγες στους τροπικούς», «Ο εραστής με τις 100 ερωμένες», «Έτσι τέλειωσε μια μεγάλη αγάπη», «Το μελαψό ρόδο της Ανατολής» (1956), «Ουίσκι, βότκα και σιδερένια φούστα», «Σίσσυ, η νεαρά αυτοκράτειρα», «10.000 κρεββατοκάμαρες», «Ο εκδικητής της μαύρης κοιλάδας» (1957), «Σφίξε με στην αγκαλιά σου», «Ο δρόμος των χαμένων εραστών», «Σκαραμούζ», «Τα κορίτσια» (1958), «Το κορίτσι της ακολασίας», «Η γυναίκα και το νευρόσπαστο», «Ο κατήφορος», «Ενοχές γυναίκες», «Αδύνατες γυναίκες» (1959), «Όλοι οι νέοι ήσαν κανίβαλλοι», «Η γυναίκα με το φλογερό κορμί», «Τα δεκαοχτάρικά», «Μην τρως τις μαργαρίτες» περιπ. (1960), «Μυστικοί δρόμοι», «Δολοφονία με 45 στροφές», «Χαμένα όνειρα» Παπαμιχαήλ, «Η ωραία Αμερικάνα» (1961), «Γυναίκα με ύποπτο παρελθόν», «Μια αγάπη ολότελα δική μας», «Ο άνθρωπος με το στίγμα», «Επαναστατημένη σάρκα» (1962), «Έγκλημα στις 7 το βράδυ», «Ελ Σιντ» έγχρωμο, περιπέτεια Τσάρλτον Ήστον, Σοφία Λόρεν, «Η πρώτη νύχτα του γάμου», «Το τέλειο έγκλημα» (1963), «Η σωφερίνα» ελλην. Βουγιουκλάκη, «Ιστορίες κρεββατιού», «Μάρνι» αστυν. περιπ. Σην Κόννερυ, «Ο πειρασμός» (1964), «Διαμέρισμα για τρεις» κομεντί Λέσλυ Καρόν, «Νύχτες στο Μαϊάμι», «Το σταυροδρόμι της κολάσεως», «Το τελευταίο εξπρές», «Και οι 8 ήσαν ήρωες», «Ο κύριος της κυρίας Προέδρου» Φρεντ μακ Μάρραιη, «Ο πειρασμός» (1965), «Ο κλέφτης», «Ποιος φοβάται τη Βιρτζίνια Γουλφ», «Κορίτσι κεραυνός» έγγχρ. αισθημ., «Ο πύργος των κατιγίδων» αισθημ. Λώρενς Ολίβιε (1966), «Τιτανομαχία στο Τομπρούκ», «Η στρίγγλα που έγινε αρνάκι», «Ερωτας και τα λοιπά αλλά ιταλικά» έγγχρ. σκετς (1967), «Ερωτικό ιντερμέτζο», «Δόλτωρ Ζιβάγκο», «Ολιβερ», «Ο τυχεράκις», «Ποντικός του Παρισιού», «Ζήσαμε στην αμαρτία» (1968), «Ο ένοχος», «Πόλεμος και ειρήνη», «Αποστολή "Χ", προορισμός Σιγκαπούρη», «Οι αδάμαστοι», «Ο άνθρωπος από το Κίεβο» (1969), «Γκουντ μπάι μίστερ Τσιπς», «Οι γύπες πετούν χαμηλά», «Το αγκάθι», «Ο εγκληματίας» (1970), «Το ρετιρέ της ανωμαλίας», «Το απόρρητο ημερολόγιο μιας παντρεμένης», «Καταδίωξις δίχως οίκτο», «Η τελευταία συνάντησις», «Ο μεγάλος τιμωρός» (1971), «Οι πεταλούδες είναι ελεύθερες», «Η Άνα των 1.000 ημερών», «Εξομολόγησις ενός αστυνομικού», «Ένα κορίτσι που δεν έλεγε ποτέ όχι», «Τα 7 αδέρφια», «Το Σαββατοκύριακο του δολοφόνου» (1972), «Η κόρη της αμαρτίας», «Το δικαίωμα να σ' αγαπώ», «Άσσοι του γέλιου», «Σεζάρ και Ροζαλί», «Ας μην ξημερώση ποτέ» (1973), «Ένα αθώο αμάρτημα», «Κορίτσια χωρίς ντροπή», «Ένα αθώο αμάρτημα», «Ο αριβίστας» (1974), «Ελ Σιντ», «Η γοητεία της αμαρτίας», «Χωρίς ντροπή», «Περιπλανώμενος ένοχος», «Ο Πέρσυ στον κόσμο του σεξ» (1975), «Ιβάνοφ», «Ο βίαιος», «Ο χωροφύλακας στο Σαιν Τροπέζ», «Ο επιθεωρητής Χάρπερ» και «Ρώσικη ρουλέτα» (1976).

ΕΣΠΕΡΟΣ παραθέτομεν μερικά χαρακτηριστικά αποσπάσματα:
 Είνε πολύ παρήγορον, ότι εις τόσον κρισίμους δια την ανθρωπότητα στιγμάς, ο κινηματογράφος μάς παρέχει τόσον εκλεκτάς συγκινήσεις και εκλαϊκεύει με παραστατικότητα μοναδικήν τον αγώνα της ανθρωπότητος κατά του θανάτου. Την ταινίαν του Ρόμπερτ Κωχ οφείλουν να την ιδούν όλοι δια να διδαχθούν και να συγκινηθούν από τα υψηλά νοήματα που ο κινηματογράφος εκφράζει. ΚΥΡ. ΔΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
 Διευθυντής σανατορίου Μελισσίων

Το δράμα της ζωής και των αγώνων του μεγάλου Ρόμπερτ Κωχ, που, όπως και ο μεγαλοφυής Παστέρ, εμόχθησεν για την κατανίκησι του θανάτου, ξαναζωντανεύει στην οθόνη με πιστοτάτη, ομολογουμένως, ιστορικήν αλήθεια, και αποτελεί μια βαθειά ψυχικήν απόλαυσι για κάθε σκεπτόμενο άνθρωπο. Ι. ΚΑΜΙΝΟΠΕΤΡΟΣ Διευθυντής του Τμήματος Γενικής Παθολογίας του Ελληνικού Ινστιτούτου ΠΑΣΤΕΡ

Θεωρώ την ταινίαν αυτήν ως μίαν από τας ωραιότερας, μεγαλοπρεπεστέρας και διδακτικωτέρας δι' όλον τον κόσμον και ιδίως δια τους διανουμένους, τους ερευνητάς και ημάς τους ιατρούς. Δρ. ΣΥΜ. ΒΛΑΒΙΑΝΟΣ.

Η μεγάλη προσωπικότητα του απλού και αγνού Γερμανού επιστήμονος Κωχ ενσαρκώθηκε υπέροχα από τον Γιάννιγκς. Τίποτα το ψεύτικο, τίποτα το παραμορφωμένο. Πάνω απ' όλα πνέει η πνοή της τέχνης η αγνή. Δρ. Δ. ΒΕΖΥΡΟΓΛΟΥ Φυματιολόγος

Γενικά αι ταινίαι αι σχετικαί με τας προόδους της επιστήμης είνε χρησιμότεραι δια την εκλαϊκευσιν της υγιεινής που αποτελεί την θεμελιώδη βάσιν, επί της οποίας θα είνε δυνατόν να διαδοθή και η προληπτική υγιεινή, η οποία εκλαϊκευμένη, θα επιφέρει καταπληκτικήν ελάττωσιν των ενδημικών και επιδημικών νόσων. Η ταινία του Ρόμπερτ Κωχ καταπλήσσει δια την ακρίβειαν, μετα της οποίας αναπρεστάθη η ζωή και αι δυσχέρειαι που αντιμετώπισε κατά τα πειράματά του ο μέγας επιστήμων, συμπίπτει δε με τας μεγάλας

δυσχεραίας που συνήντησε ο Μεγάλος Παστέρ εις τας τόσας σοφάς ανακαλύψεις του. ΔΑΜ. ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΣ Αντιπρόεδρος της Ελληνικής Αντιφυματικής Εταιρείας

Αυταί είνε αι κρίσεις δια την ταινίαν **ΡΟΜΠΕΡΤ ΚΩΧ**, της οποίας την πρώτην προβολήν ετίμησαν δια της παρουσίας των: η Α.Μ. ο βασιλεύς μετά της Α.Β.Υ. του Διαδόχου Παύλου και της Α.Β.Υ. της πριγκιπίσσης Αικατερίνης, ο αρχηγός της κυβερνήσεως κ. Μεταξάς, ο Υπουργός – Διοικητής πρωτευούσης κ. Κοτζιάς, ο Υπουργός της Παιδείας κ. Σπέντζας, το Διπλωματικόν Σώμα, πλείστοι Καθηγηταί του Πανεπιστημίου κ.λπ. κ.λπ.¹¹⁸⁵

Κι άλλη μια, που επικαλείται την πρόσφατη μνήμη των θεατών από το ομώνυμο θεατρικό έργο:

Ε Σ Π Ε Ρ Ο Σ

ΑΠΟΨΕ

Ένα από τα εξαιρετικά κινηματογραφικά δημιουργήματα που τόσο σπάνια παρουσιάζει η οθόνη

ΦΕΓΓΟΒΟΛΗΜΑ

Ο αλησμόνητος θρίαμβος του θιάσου της κ. ΑΝΔΡΕΑΔΗ ζωντανεμένος στον κινηματογράφο μέσα σ' ένα πλαίσιο ονειρώδους σκηνοθεσίας από την υπέροχη **ΤΖΟΑΝ ΚΡΑΟΥΦΟΡΝΤ**¹¹⁸⁶

Στην κατοχή έπαιξε κανονικά. Ευεργετική υπέρ του προσωπικού στη 1 και 2 Ιουνίου 1943, όπως συνηθιζόταν, στο τέλος της σεζόν. Οι ταινίες, φυσικά γερμανικές, ή από τις συνεργαζόμενες με τον Άξονα χώρες: ιταλικές, γαλλικές του Βισύ, ουγγαρέζικες κ.λπ. Παράδειγμα:

ΚΕΦΙ ΔΡΟΣΙΑ ΕΥΘΥΜΙΑ

σας υπόσχονται οι τρεις τσαχπίνες πρωταγωνίστριες ΙΟΛΑ ΒΟΛΕΡΙ, ΒΕΡΑ ΜΠΕΡΚΜΑΝ, ΚΛΑΡΑ ΚΑΛΑΜΑΪ που παίζουν με άφθαστο μπρίο στην ωραιότετη ταινία

ΕΡΩΤΙΚΑ ΓΥΜΝΑΣΙΑ

είνε το αισθηματικό ρωμάντσο των ωραίων Ουγγαρέζων λογχοφόρων με τρεις γοητευτικές κοπέλλες

ΑΥΡΙΟΝ στον **‘ΕΣΠΕΡΟ’**¹¹⁸⁷

¹¹⁸⁵ Ελεύθερον Βήμα, 03.04.1940. Α.Β.Υ. =Αυτού/Αυτής Βασιλικής Υψηλότητος

¹¹⁸⁶ Ελεύθερον Βήμα 07.06.1940

¹¹⁸⁷ Ελεύθερον Βήμα, 08.11.1942